

Generalitat de Catalunya
Departament de Justícia,
Drets i Memòria
**Direcció General d'Execució Penal
a la Comunitat i de Justícia Juvenil**

Programa marc de justícia restaurativa

Gener de 2024

1	INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ	5
2	MARC TEÒRIC	7
3	MARC LEGAL	10
3.1	NORMATIVA INTERNACIONAL I COMUNITÀRIA	10
3.1.1	Normativa internacional	10
3.1.2	Recomanacions del Consell d'Europa	10
3.1.3	Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2012, que estableix normes mínimes sobre els drets, el suport i la protecció de les víctimes de delictes, i que substitueix la Decisió marc 2001/220/JAI del Consell	12
3.1.4	Estratègia de la Unió europea per als drets de les víctimes	13
3.2	LEGISLACIÓ ESTATAL	14
3.2.1	Llei orgànica 1/2015 de modificació del Codi penal i la Llei d'enjudiciament criminal	14
3.2.2	Llei orgànica 7/2015, de 21 de juliol, del Poder Judicial	15
3.2.3	Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes ..	15
3.2.4	Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere	16
4	PROGRAMA DE JUSTICIA RESTAURATIVA	17
5	PRINCIPIS I OBJECTIUS DEL PROGRAMA	19
6	DIFERENTS PRÀCTIQUES DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA	21
6.1	LA MEDIACIÓ PENAL	21
6.2	ALTRES PRÀCTIQUES DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA	21
7	METODOLOGIA DELS PROCESSOS DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA	24
7.1	CRITERIS D'INCLUSIÓ EN EL PROGRAMA	24
7.2	VIABILITAT DEL PROCÉS	24

7.2.1	Objectiu	25
7.2.2	Indicadors	25
7.2.3	Procés de valoració	25
7.3	ELS PROCESSOS METODOLÒGICS	27
7.3.1	COMEDIACIÓ	27
7.3.2	PROCÉS DE MEDIACIÓ PENAL	28
7.3.3	PROCÉS DE CERCLES RESTAURATIUS	33
7.3.4	PROCÉS D'ENTREVISTA REPARADORA AMB LA VÍCTIMA	35
7.3.5	PROCÉS DE REUNIÓ RESTAURATIVA (<i>CONFERENCING</i>)	36
7.4	COORDINACIONS AMB ALTRES SERVEIS	37
8	CIRCUIT ADMINISTRATIU	38
8.1	DEMANDES	38
8.2	PROGRAMES PENDENTS D'INICI	38
8.3	CITACIONS I CANVI D'ESTAT DELS PROGRAMES PENDENTS D'INICI.....	38
8.4	PROGRAMES EN EXECUCIÓ	39
8.5	PROGRAMES EN SUSPENSÍO ADMINISTRATIVA	39
8.6	FINALITZACIÓ DEL PROGRAMA	40
9	MODELS I PLANTILLES DE DOCUMENTS	42
9.1	NOTES INFORMATIVES	42
9.2	NOTES DE TANCAMENT	44
10	RECURSOS	46
10.1	RECURSOS HUMANS	46
11	AVALUACIÓ DEL PROGRAMA	48
12	ANNEXOS	49
12.1	ANNEX 1. Circuit administratiu del Programa de justícia restaurativa	50

12.2 ANNEX 2. Sol·licitud d'iniciació del Programa de justícia restaurativa	52
12.3 ANNEX 3. Acceptació de participació al Programa de justícia restaurativa	54
12.4 ANNEX 4. Renúncia de la víctima	56

1 INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

L'any 1998 el Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya va iniciar, com a experiència pionera a l'Estat espanyol, el programa pilot de mediació i reparació en la jurisdicció penal. Aquesta iniciativa sorgeix de l'interès d'incorporar al nostre sistema penal les últimes tendències de política criminal, que subratllen la importància d'introduir noves vies amb un doble objectiu: d'una banda **dotar la víctima de més protagonisme**, i d'altra banda, **gestionar i resoldre conflictes amb transcendència penal**.

Fins a l'entrada en vigor del Codi penal de 1995, l'única via oberta perquè la víctima pogués obtenir la reparació dels danys materials i morals derivats de l'acció delictiva havia estat l'exigència de la responsabilitat civil, bé directament en el procediment penal, o bé en un procediment civil posterior. La legislació ha considerat demostrat que aquesta via és insuficient per aconseguir una efectiva reparació de la víctima i la tutela dels seus interessos.

A partir de la reforma del Codi penal de 2015 es planteja una reformulació del Programa marc de mediació i reparació penal per adaptar-lo als nous conceptes que estableix aquest nou Codi sobre justícia restaurativa. Per primera vegada, s'estableix la possibilitat de suspendre la pena si es compleixen els acords adoptats en virtut de mediació. D'altra banda, cal destacar l'aprovació de la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes, que fa menció expressa dels serveis de justícia restaurativa com un dret de la víctima.

Un altra qüestió important que preocupava i que s'ha incorporat a l'actual Programa marc és la relació víctima-persona ofensora. En altres èpoques, una tasca essencial del dret penal era proporcionar a la víctima una compensació pels perjudicis soferts. En l'actualitat, la víctima és objecte de protecció jurídica tant en la cerca de la seva satisfacció moral o econòmica com en la manera d'abordar la reparació.

La mediació, com a instrument per abordar el conflicte i per portar a terme l'objectiu de la reparació, es presenta com una eina idònia per facilitar la participació de les parts, la comunicació i els acords; però també n'hi ha d'altres.

El Decret 47/2022, de 15 de març, de reestructuració del Departament de Justícia, Drets i Memòria atorga a la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil de la Secretaria de Mesures Penals, Reinserció i Atenció a la Víctima la potestat d'organitzar els programes de justícia restaurativa en l'àmbit de la justícia juvenil i d'adults.

Per dur a terme aquest objectiu, després de l'experiència recollida en tots els anys de treball, es va veure la necessitat d'actualitzar el programa marc de

2005 per organitzar, ordenar i sistematitzar tota l'experiència i la metodologia, i així adequar-lo a la legislació vigent i a les necessitats generades per les diferents demandes del sistema. Ateses les darreres modificacions legislatives, s'ha hagut de reformular el programa per tal d'adaptar-lo a la normativa vigent.

El Programa marc té la voluntat i la intenció de donar resposta als futurs canvis en l'ordenament jurídic penal i al possible desenvolupament d'una legislació concreta en l'àmbit de la justícia restaurativa en la jurisdicció ordinària, tal com estableixen les diferents recomanacions europees i, sobretot, la Recomanació CM/Rec(2018)/8 del Comitè de Ministres del Consell d'Europa als estats membres en matèria de justícia restaurativa penal i la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes i, alhora, de donar a conèixer el nostre treball en tot l'àmbit estatal i comunitari i, així, permetre un intercanvi de coneixements i bones pràctiques.

2 MARC TEÒRIC

La justícia restaurativa presenta un marc que contrasta amb l'actual sistema judicial occidental de tipus retributiu. Les modernes lleis occidentals d'avui dia operen sota el supòsit que el crim és una ofensa en contra de l'Estat. D'això, se'n desprèn un paradigma de justícia centrat en l'infractor i en el conflicte que el seu comportament ha generat en l'ordenament i el dret. En aquesta aproximació es considera que queda desatesa una altra dimensió del comportament delictiu, el dany efectivament causat a l'altra persona i/o a la comunitat.

El paradigma de *justícia restaurativa* no pretén substituir el paradigma de *justícia tradicional*, que d'altra banda conté el degut reconeixement a les garanties i els drets fonamentals de la persona davant l'Estat, sinó que pretén completar aquesta intervenció de la justícia i donar cabuda a les necessitats dels qui directament conviuen amb el conflicte subjacent al fet delictiu i les seves conseqüències: les víctimes i el seu entorn.

A títol il·lustratiu, el nou paradigma amplia la seva intervenció per donar resposta a les preguntes següents:

JUSTÍCIA RETRIBUTIVA (sistema judicial convencional)	JUSTÍCIA RESTAURATIVA (nou paradigma)
Quina norma s'ha infringit?	Qui ha resultat danyat? Quines són les seves necessitats?
Qui ha de ser culpable per aquesta infracció?	Qui és responsable d'arreglar les coses, de reparar el dany?
De quina manera s'ha de castigar la persona infractora?	De quina manera es pot satisfer el dany causat? (reparació)

La teoria de la justícia restaurativa sosté que el procés de fer justícia pertany a la comunitat:

- La víctima necessita recuperar el sentit de l'ordre i la seguretat i ser reparada.
- Les persones ofensores han de ser considerades responsables dels danys ocasionats per les seves accions i disposar dels mecanismes per fer possible la reparació.
- La comunitat ha d'estar involucrada en el procés de prevenció i confrontació i encaminar-se cap a la solució.
- El govern i els cossos de seguretat pública juguen un rol positiu quan preserven l'ordre de tal manera que emfasitzen la dimensió comunitària i reparadora de la justícia.

Aquest paradigma busca:

- Convidar a la plena participació i al consens de les parts directament afectades.
- Guarir allò que s'ha trencat fent èmfasi en les relacions i els vincles positius.
- Responsabilitzar i reforçar la capacitat de canvi.
- Enfortir la comunitat per prevenir i minimitzar danys futurs.

En relació amb el model de la justícia restaurativa trobem els antecedents històrics següents:

- L'any 1974, el Tribunal de Kitchener, Ontario, va dictar la primera sentència que responia al paradigma de la justícia restaurativa. Dos joves, després d'una nit de festa, van provocar danys en la propietat de 22 persones. Van ser condemnats a trobar-se amb les víctimes i negociar el pagament dels danys causats. L'èxit d'aquest cas permet l'establiment del primer Programa de justícia restaurativa a Kitchener, conegut com a Programa de reconciliació entre víctima i infractor (*Fundamental Concepts of Restorative Justice*. Akron, Pennsylvania Mennonite Central Comittee, 1997. Howard Zehr).
- A Elkhart, Indiana, el programa va ser iniciat a petita escala els anys 1977-1978 per agents de llibertat condicional (*probation*), que el van aprendre del model d'Ontario. L'any 1979 aquesta iniciativa es va convertir en la base d'una organització sense ànim de lucre anomenada El Centre per a la Justícia Comunitària.
- A Nova Zelanda, al 1989, sota el nom de reunió restaurativa de grups familiars (*family group conferencing*), una legislació innovadora

introdueix un mecanisme alternatiu en el sistema penal que es va convertir en la metodologia de justícia restaurativa institucionalitzada més avançada d'aquell moment. Aquest mètode fa especial èmfasi en la implicació de l'entorn de la víctima i de la persona infractora en la resolució de la situació generada pel delictes, així com en l'enfortiment de les relacions positives.

- Programes similars estan funcionant a Anglaterra, Alemanya i altres llocs d'Europa.
- L'entitat Victim Offender Mediation Association, dels Estats Units, sorgeix per aglutinar tots els programes desenvolupats al país.
- Al Canadà, la Xarxa Interacció per a la Resolució de Conflictes treballa de manera similar al FIRM (Fòrum per a Iniciatives en Reparació i Mediació) al Regne Unit.

En l'actualitat les previsions internacionals orientades a fonamentar o regular la justícia restaurativa sorgeixen d'organitzacions amb vocació d'eficàcia universal (Nacions Unides) i en l'àmbit específicament europeu (Consell d'Europa, Unió Europea, Fòrum Europeu de Justícia Restaurativa).

Totes aquestes iniciatives es basen en el paradigma de la justícia restaurativa i busquen transformar el context de les parts vers una sortida positiva, donant cabuda al diàleg i la comunicació entre les persones afectades des d'una relació no oposada. Afronten la necessitat de redreçar el conflicte des del principi de realitat, les causes del delictes i la reparació del dany a partir dels recursos realment existents (Yantzi, M. *Sexual Offending and Restoration*. Waterloo, Ontario: Herald Press).

3 MARC LEGAL

3.1 NORMATIVA INTERNACIONAL I COMUNITÀRIA

La normativa internacional i comunitària ha anat incorporant la víctima com a part essencial del procés de resolució del conflicte. Aquesta nova mirada integradora i reparadora envers la persona perjudicada en el procediment penal ha facilitat la incorporació de la justícia restaurativa en aquest àmbit.

3.1.1 Normativa internacional

Diferents organitzacions internacionals i europees han incorporat la justícia restaurativa com a eina útil per a la resolució de conflictes.

En aquest sentit, resulta rellevant la Declaració sobre els principis fonamentals de justícia per a les víctimes dels delictes i de l'abús de poder (Resolució 40/34, de 29 de novembre de 1985, adoptada per l'Assemblea General de las Naciones Unidas). En aquesta resolució ja s'introduïa la justícia restaurativa i la mediació com a eina útil per a la resolució de controvèrsies i per al rescabament de les víctimes.

També en el context internacional, resulta interessant la resolució que es va fer l'any 2002 en el marc del Consell Econòmic i Social de les Naciones Unidas, en què es va elaborar el conjunt de principis bàsics sobre la utilització de programes de justícia restaurativa en matèria penal (Resolució de l'ECOSOC 2002/12).

3.1.2 Recomanacions del Consell d'Europa

- La Recomanació CM/Rec (2018)8, en matèria de justícia restaurativa penal (adoptada pel Comitè de Ministres el 3 d'octubre de 2018, en la 1326a reunió dels delegats dels ministres).
- La Recomanació R(99)19, sobre mediació en l'àmbit penal. Defineix la mediació i estableix els principis generals d'actuació orientadors per a les jurisdiccions penals juvenils i d'adults.
- La Recomanació R(2006)8 (que substitueix la R(87)21), sobre l'assistència de les víctimes del delicte, la qual estableix unes directrius més específiques i requereix els estats membres que facin més avenços en l'àmbit de l'atenció a les víctimes i la protecció dels seus drets i les seves necessitats. Una de les importants mesures que es recomana als estats membres és la que conté l'article 13.1: "Tenint en compte els beneficis potencials que té la mediació per a les víctimes, l'Administració pública, des dels serveis d'atenció a les víctimes del delicte, hauria de considerar, sempre que sigui apropiat, les possibilitats que ofereix la mediació entre la víctima i la persona infractora, d'acord amb la Recomanació R9(99) [...]".

- La Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2012, que estableix normes mínimes sobre els drets i el suport a les víctimes de delictes i marca unes pautes per a la implementació de la justícia restaurativa als països que integren la Unió Europea.
- La Recomanació CM/Rec(2023)2, de 15 de març de 2023, del Comitè de Ministres als Estats Membres en matèria de drets, serveis i suport a les víctimes de delictes, que recomana en l'article 18, en relació amb la justícia restaurativa, que es garanteixi com un servei generalment disponible per a totes les víctimes, tenint en compte les seves necessitats i interessos, i sense impedir l'accés pel tipus delictiu, gravetat o ubicació geogràfica.

La més significativa de totes aquestes és la **Recomanació R(99)19**, sobre mediació en l'àmbit penal.

Al preàmbul:

- Valora la necessitat de permetre una participació personal activa en el procediment penal de la víctima, de la persona infractora i de totes les parts implicades, i també la implicació de la mateixa comunitat.
- Reconeix l'interès legítim de les víctimes per tal que la seva veu es faci sentir.
- Considera la importància de facilitar la reinserció i la rehabilitació de la persona delinqüent.

Cal destacar que, a més, estableix els principis generals de la mediació penal:

- Article 3: "La mediació en l'àmbit penal hauria de ser un servei generalment disponible."
- Article 4: "La mediació en l'àmbit penal hauria de ser possible en totes les fases del procediment penal."

També n'estableix els fonaments jurídics, en l'article 6: "La legislació hauria de facilitar la mediació en l'àmbit penal". Per tot això recomana als governs dels estats membres que s'inspirin, per a les seves legislacions i pràctiques internes, en els principis enunciats, per tal de posar-los en marxa progressivament.

Hem de fer especial menció a la **Recomanació CM/Rec(2018)/8** del Comitè de Ministres del Consell d'Europa als estats membres en matèria de justícia restaurativa penal, adoptada el 3 d'octubre de 2018. Aquesta recomanació fa un reconeixement de tots els avantatges d'aplicar la justícia restaurativa dintre del sistema judicial, com a complement d'aquest o com a opció alternativa.

Tal com estableix aquesta recomanació, “La justícia restaurativa es pot fer servir en qualsevol fase del procés de justícia penal. Per exemple, es pot associar a la suspensió de l’arrest, els càrrecs o l’enjudiciament, es pot utilitzar juntament amb una mesura policial o judicial, es pot aplicar abans o paral·lelament a l’enjudiciament, pot tenir lloc entre la condemna i la sentència, pot constituir part d’una sentència o es pot aplicar després de dictar o completar una sentència. Les remissions a la justícia restaurativa poden ser realitzades per organismes de justícia penal i autoritats judicials o poden ser sol·licitades per les mateixes parts”.

Resulta destacable el reconeixement que aquesta Recomanació fa de:

- La justícia restaurativa com a mètode mitjançant el qual es poden identificar i satisfer les necessitats i els interessos d’ambdues parts d’una manera equilibrada, justa i en un clima de col·laboració.
- L’interès legítim de les víctimes per fer-se escoltar amb més força, comunicar-se amb la persona ofensora i aconseguir una reparació i satisfacció dins del context judicial.
- La responsabilitat de les persones delinqüents i la seva oportunitat de reparar el dany causat.
- La importància de conscienciar sobre el paper de les persones i les comunitats a l’hora de prevenir el delicte afavorint una resposta més constructiva.
- L’eficàcia de la justícia restaurativa en la recuperació de la víctima, el desistiment de l’infractor i la satisfacció de qui hi participa.
- Els delictes com una violació de les relacions i els drets de les persones, i el fet que la seva reparació pot requerir una resposta que vagi més enllà de les sancions penals.

3.1.3 Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d’octubre de 2012, que estableix normes mínimes sobre els drets, el suport i la protecció de les víctimes de delictes, i que substitueix la Decisió marc 2001/220/JAI del Consell

Aquesta directiva fa referència explícita a la justícia restaurativa en diferents apartats:

- Article 1. Diu que els estats membres han de vetllar perquè les víctimes siguin reconegudes i tractades de manera respectuosa en tots els contactes amb els serveis de suport o de justícia restaurativa.
- Article 4.j. Estableix el dret de les víctimes d’accedir als serveis de justícia restaurativa.

- Article 12. Garanteix el dret de les víctimes d'accedir d'una manera segura i competent als serveis de justícia restaurativa.

3.1.4 Estratègia de la Unió Europea per als drets de les víctimes

La Comissió europea va aprovar el 24 de juny de 2020 l'Estratègia de la Unió Europea per als drets de les víctimes per al període 2020-2025.

Aquesta estratègia convida els estats membres i la societat civil a prendre les mesures necessàries per garantir els drets de les víctimes i fa un esment especial a l'atenció a les víctimes de violència masculina. Així mateix, la UE insisteix en la necessitat de prevenir i combatre els delictes d'odi, en totes les seves formes, inclosos els delictes d'odi racials, antisemites, homòfobs o transfòbics.

Aquesta estratègia se suma a l'anterior esforç legislatiu del Parlament Europeu i el Consell que obliga els estats membres a assumir un catàleg mínim de drets per a les víctimes en general i a reforçar la lluita contra la violència sexual en la infància i contra el terrorisme (Directiva 2012/29/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 25 d'octubre de 2012, per la qual s'estableixen normes mínimes sobre drets, suport i protecció de les víctimes de delictes, Directiva 2011/93/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 13 de desembre de 2011, sobre la lluita contra els abusos sexuals i l'explotació sexual de nens i la pornografia infantil i Directiva 2017/541/UE del Parlament Europeu i del Consell, de 15 de març de 2017, sobre la lluita contra el terrorisme).

Aquesta estratègia té un objectiu doble, d'una banda empoderar les víctimes del delictes i, d'altra banda, treballar pels seus drets.

Les cinc prioritats clau que s'hi estableixen són:

- Garantir una comunicació eficaç amb les víctimes i un entorn segur perquè les víctimes denunciïn.
- Millorar el suport i la protecció a les víctimes més vulnerables.
- Facilitar l'accés de les víctimes a la indemnització.
- Enfortir la cooperació i la coordinació entre tots els agents rellevants.
- Enfortir la dimensió internacional dels drets de les víctimes.

A més de tot això, fa referència expressa als serveis de justícia restaurativa i afirma que aquests proporcionen un entorn segur a les víctimes perquè puguin fer sentir la seva veu i rebre suport en el seu procés de recuperació.

La Victims Right Directive requereix que aquests serveis prioritzin els interessos i les necessitats de les víctimes. Cal que hi hagi garanties per assegurar que les víctimes no siguin més victimitzades encara durant el procés. En la pràctica, hi ha una manca de coneixement sobre els serveis de justícia

restaurativa entre els professionals i les víctimes. Per aquest motiu és crucial que els estats membres garanteixin estàndards de qualitat elevats en la provisió dels serveis de justícia restaurativa. Els beneficis potencials d'aquests serveis depenen de la disponibilitat, l'accessibilitat i la qualitat dels serveis de justícia restaurativa als estats membres.

3.2 LEGISLACIÓ ESTATAL

Tot i que tenim principis recollits a l'ordenament jurídic espanyol que han possibilitat en certa manera la justícia restaurativa, no hi ha una legislació específica sobre mediació i justícia restaurativa en l'àmbit penal d'adults. En l'àmbit de la responsabilitat penal dels menors, existeix una referència clara a la possibilitat d'imposar com a mesura penal la mediació (la Llei orgànica 5/2000, de 12 de gener, reguladora de la responsabilitat penal dels menors).

Resulta destacable la incorporació de la mediació en el Codi penal. Tot i que la seva aplicació és molt limitada, és una novetat i obre el camí per a la inclusió definitiva de la justícia restaurativa en l'àmbit penal.

3.2.1 Llei orgànica 1/2015 de modificació del Codi penal i la Llei d'enjudiciament criminal

La Llei orgànica 1/2015 va modificar la Llei orgànica 10/1995 del Codi penal i la Llei d'enjudiciament criminal.

En relació amb aquesta normativa, resulten destacables els aspectes següents des del punt de vista de la justícia restaurativa i la seva utilització en l'àmbit penal:

- a) La introducció del **principi d'oportunitat** en l'exercici de l'acció penal. Aquest principi d'oportunitat tindrà lloc quan l'exercici de l'acció penal pel Ministeri Fiscal no sigui imperatiu, malgrat que els fets siguin típics o es puguin incloure en la norma penal, sinó que es permet un marge d'apreciació respecte de l'oportunitat de la persecució, marge que pot trobar-se taxativament establert per a casos concrets ("oportunitat reglada"), o bé no tenir previsió normativa específica ("oportunitat discrecional"). Els nous articles 963 i 964 de la Llei d'enjudiciament criminal introdueixen aquest principi d'oportunitat fent servir conceptes jurídics indeterminats i amb previsió que el jutge acordarà el sobreseïment del procediment i l'arxivament de les diligències quan ho sol·liciti el Ministeri Fiscal a la vista de les següents circumstàncies:
 - Quan el delicte lleu denunciat resulti de molt escassa gravetat a la vista de la naturalesa dels fets i de les seves circumstàncies, i també de les circumstàncies personals de l'autor.
 - Quan no hi hagi un interès públic rellevant en la persecució del fet. En els delictes lleus patrimonials, per exemple, s'entendrà que no

existeix interès públic rellevant a perseguir-los quan s'hagi reparat el dany i no hi hagi una denúncia de la persona perjudicada.

- b) La possibilitat que el jutge o el tribunal condicionin la **suspensió de l'execució de la pena al compliment de l'acord** a què les parts hagin arribat en virtut d'una mediació (article 43 de la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, que modifica l'article 84.1 de la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, afegint-hi un primer apartat).
- c) **Atenuant de reparació del dany** (article 21.5 del Codi penal en relació amb l'article 66 de mateix Codi): quan el culpable repara el dany ocasionat a la víctima abans del judici oral.
- d) **El perdó a l'ofès** (article 130.5 del Codi penal): el perdó ha de ser expressat abans de dictar-se la sentència i en seu judicial. Així mateix, la flexibilitat d'alguns articles del Codi penal possibilita una interpretació àmplia que permet, en diferents casos, recórrer a la mediació com un instrument molt útil per facilitar una efectiva reparació a la persona perjudicada i afavorir la rehabilitació de la persona infractora. En fase d'execució, obre la porta a l'obtenció d'altres beneficis, com la suspensió de la condemna, la llibertat condicional o l'indult de la pena (Llei orgànica 7/2003, de 30 de juny, de mesures de reforma per al compliment íntegre i efectiu de les penes).

3.2.2 Llei orgànica 7/2015, de 21 de juliol, del poder judicial

La Llei orgànica 7/2015, de 21 de juliol, que modifica la Llei orgànica 6/85, d'1 de juliol, del poder judicial, fa menció a la mediació en l'article 456, entre altres, on reconeix als lletrats de l'Administració de justícia noves competències, entre les quals es troben la conciliació i la mediació.

Cal tenir en consideració el contingut de l'article 87 ter. 5, ja que estableix que la mediació queda vetada en tots els casos detallats en aquest mateix article i que tenen relació amb els supòsits que han de conèixer el jutjats de violència sobre la dona.

3.2.3 Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima del delictes

Tal com es reflecteix al preàmbul, la finalitat d'aquesta llei ha estat oferir des dels poders públics una resposta el més àmplia possible, no només jurídica sinó també social, a les víctimes, no només reparadora del dany en el marc del procés penal, sinó que minimitzi també altres efectes traumàtics en l'àmbit moral que la seva condició pot generar, tot això amb independència de la seva situació processal.

L'article 3 de l'Estatut, relatiu als drets de les víctimes, veta la mediació i la conciliació en supòsits de violència sexual i de gènere, modificació que va ser introduïda mitjançant la disposició final dotzena de la Llei orgànica 10/2022, de

6 de setembre, de garantia integral de la llibertat sexual. Així mateix, l'article 5.1.k de l'Estatut reconeix el dret de tota víctima a disposar d'informació, des del primer contacte amb les autoritats i funcionaris, sobre els serveis de justícia restaurativa disponibles, en els casos que sigui legalment possible.

L'article 15 de l'Estatut recull com es regularan els serveis de justícia restaurativa:

- Les víctimes podran accedir a serveis de justícia restaurativa, en els termes que reglamentàriament es determinin, amb la finalitat d'obtenir una adequada reparació material i moral dels perjudicis derivats del delictes, quan es compleixin els següents requisits:
 - L'infractor hagi reconegut els fets essencials dels quals deriva la seva responsabilitat.
 - La víctima hi hagi prestat el seu consentiment, després d'haver rebut informació exhaustiva i imparcial sobre el seu contingut, els seus possibles resultats i els procediments existents per fer efectiu el seu compliment.
 - La persona infractora hi hagi prestat el seu consentiment.
 - El procés de mediació no comporti un risc per a la seguretat de la víctima, ni hi hagi el perill que pugui causar nous perjudicis materials o morals a la víctima.
 - No estigui prohibida per la llei pel delictes comés.
- Els debats desenvolupats dins del procediment de mediació són confidencials i no poden ser difosos sense el consentiment d'ambdues parts. Els tècnics de justícia restaurativa i altres professionals que hi participin estan subjectes a secret professional en relació amb els fets i les manifestacions obtingudes en l'exercici de la seva funció.
- La víctima i l'infractor podran revocar el seu consentiment per participar en el procés restauratiu en qualsevol moment

3.2.4 Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere

L'article 44 estableix la competència dels jutjats de violència sobre la dona en la jurisdicció civil i penal. Cal fer menció que l'apartat 5è d'aquest article estableix que, en tots els supòsits que estan detallats en relació amb la competència dels jutjats especialitzats en violència sobre la dona, està vedada la mediació en fase d'instrucció.

4 PROGRAMA DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA

Tal com s'ha dit, la justícia restaurativa vol donar una resposta tan àmplia com sigui possible, no tant sols des del vessant jurídic, sinó també des de la perspectiva social de les víctimes, que resulti reparadora del dany sofert i minimitzi altres efectes traumàtics que es puguin derivar de la vivència del delicte. En l'article 5 de l'Estatut de la víctima del delicte, la llei reconeix el dret de totes les víctimes a ser informades i accedir als serveis de justícia restaurativa.

Així doncs, el paradigma de justícia restaurativa proposa una manera de respondre al delicte centrada a reparar el dany causat, no només a les persones, sinó també a les relacions. L'objectiu es atendre prioritàriament la protecció de la víctima i restablir la pau social mitjançant el diàleg entre els afectats perquè amb l'ajuda d'un professional, puguin participar activament en la solució dels problemes resultants del delicte.

La justícia moderna no pot limitar-se a examinar els expedients que arriben als jutjats en termes exclusivament d'elecció de la norma jurídica aplicable, sinó que ha de tenir l'oportunitat d'analitzar la solució més idònia. Es pot optar per la via judicial o, si pel contrari o de manera complementària es considera més adequat, es pot derivar les parts a altres vies de resolució, on elles mateixes es convertiren en protagonistes de la seva decisió final.

El Programa de justícia restaurativa recull i sistematitza la metodologia i el procediment que se segueix davant les demandes que poden arribar de diferents agents. Així, els casos poden ser derivats mitjançant:

- Ofici dels òrgans judicials que coneixen el procediment penal.
- Sol·licitud del Ministeri Fiscal.
- Sol·licitud de les víctimes o persones perjudicades per un delicte que tinguin la necessitat de ser reparades.
- Sol·licitud de les persones que han estat denunciades, investigades o penades per un delicte de qualsevol tipologia que vulguin reparar el perjudici causat.
- Sol·licitud dels lletrats de qualsevol de les parts.
- Derivació dels cossos i forces de seguretat.
- Derivació dels equips tècnics de l'àmbit d'execució penal: centres penitenciaris, equips d'assessorament tècnic penal, oficines d'atenció a la víctima del delicte, equips de mesures penals alternatives.
- Derivació d'altres equips que treballin o intervinguin amb alguna de les parts implicades.

La iniciació d'un procés de justícia restaurativa pot ser en diferents moments processals:

- Durant la instrucció i abans del judici oral.
- En fase d'enjudiciament.
- En fase d'execució de sentència.

És important recordar que no hi ha cap limitació respecte del tipus de delictes (a excepció de l'exclusió dels fets que s'instrueixen als jutjats especialitzats en violència sobre la dona i els delictes contra la llibertat sexual, si s'utilitza la mediació). En aquest sentit, la nostra experiència ens ha demostrat que l'èxit del Programa de justícia restaurativa depèn essencialment de la mena de conflicte subjacent i de la relació entre les persones afectades, mentre que la gravetat del delictes o el grau de dany sofert queda en un pla secundari.

Així doncs, els processos de justícia restaurativa haurien de ser considerats aplicables en qualsevol tipologia delictiva:

- **Delictes patrimonials** (furts, robatoris amb força, robatoris amb intimidació, estafes, apropiació indeguda, robatori i furt d'ús de vehicle a motor, entre d'altres).
- **Delictes contra la llibertat** (amenaces i coaccions, entre d'altres).
- **Delictes contra la vida i la integritat física** (lesions i homicidis, entre d'altres).
- **Delictes contra la llibertat sexual** (agressions i abusos sexuals, entre d'altres), quan no s'utilitzi la mediació.
- **Delictes contra la intimitat i la inviolabilitat del domicili.**
- **Delictes contra l'honor** (calúmnies i injúries).
- **Delictes contra les relacions familiars** (delictes contra els deures i drets familiars, delictes d'abandonament de família, entre d'altres).

Depenent de cada moment processal, l'encaix del Programa de justícia restaurativa té diferents consideracions. Per tal de valorar adequadament aquesta circumstància, s'ha tingut en compte el contingut de la *Guía para la práctica de la mediación intrajudicial* elaborada pel Consell General del Poder Judicial i publicada el novembre de 2016.

5 PRINCIPIS I OBJECTIUS DEL PROGRAMA

El Programa de justícia restaurativa es regeix pels principis bàsics següents:

- **Gratuïtat:** és un servei de caràcter públic, gestionat per l'Administració i gratuït per a tota la ciutadania. Les despeses que se'n deriven són assumides pel Departament de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya.
- **Voluntarietat de les parts:** exigeix la participació voluntària i informada de la víctima i de l'infractor. En qualsevol moment les parts poden desistir del procés.
- **Confidencialitat:** tant les sessions dels processos de justícia restaurativa com la documentació utilitzada són absolutament confidencials; les parts estan obligades a respectar aquest principi.
- **Flexibilitat:** és fonamental per tal de poder adaptar-se a les circumstàncies concretes del cas i de les parts.
- **Bilateralitat:** totes les parts tenen l'oportunitat d'expressar les seves pretensions, sense més limitació que l'establerta pel tècnic de justícia restaurativa.
- **Neutralitat del tècnic de justícia restaurativa:** haurà d'acompanyar el procés, sense posicionar-se a favor de les parts.

Aquest programa planteja els objectius següents:

- Oferir un espai de diàleg a la ciutadania per tal que, dins del sistema penal (sigui en l'àmbit jurisdiccional o d'execució penal), les persones es trobin còmodes per poder tractar d'aquella dimensió del conflicte subjacent als fets delictius i de les seves conseqüències, aspecte que no queda recollit dins del procés penal. Això implica que la intervenció des de la justícia restaurativa, a diferència del procés judicial, fa un abordatge integral de la situació, és a dir:
 - Que les parts es trobin per dialogar en un espai segur i protegit, lliures de les etiquetes que els ha assignat el sistema penal.
 - Que els permeti construir conjuntament una nova percepció dels fets que faci possible una sortida positiva.
 - Que s'ofereixi un espai per fomentar l'empatia i el coneixement amb l'altra persona, que puguin fer un intercanvi d'informació sobre els fets, els motius i les conseqüències del comportament delictiu i sobre les seves vivències, sentiments, etc.
- Potenciar en les persones participants una actitud activa i col·laboradora en el procés, per tal que esdevinguin responsables durant tot el procés.

- Possibilitar que la víctima se senti protagonista tant en el procediment penal com en la reparació del delictu: que pugui sentir que s'han tingut en compte les seves vivències i necessitats; que se senti reconeguda per l'altra part en tant que persona i també dins del procediment penal.
- Donar una resposta reparadora i reintegradora a la situació creada pel comportament delictiu. D'aquesta manera s'ofereix a les parts l'oportunitat, d'una banda, de poder esmenar el dany causat a la víctima i, d'altra banda, d'adquirir una percepció diferent del delictu. L'objectiu és aconseguir que el mateix procés restauratiu contribueixi a la millora del benestar personal de les parts respecte de la situació que els ha fet entrar en contacte amb el sistema penal.
- Emfasitzar l'element més proper i humà de l'Administració de justícia, des d'una intervenció que aporta respostes més idònies i individualitzades a les necessitats i demandes del ciutadà i de la comunitat.
- Establir mecanismes de comunicació i coordinació, a través de protocols específics d'actuació, amb els diferents operadors del sistema penal per consolidar la implantació del programa perquè se'n derivi un ús i un accés generalitzat per a tothom.
- Avaluar la qualitat del servei i del seu impacte en el sistema judicial penal per acreditar-ne l'eficàcia i l'eficiència, i també la seva projecció com un instrument més del procediment penal ordinari, així com en l'àmbit de l'execució penal.
- Difondre el Programa de justícia restaurativa de l'Administració catalana a escala estatal, comunitària i internacional.

6 DIFERENTS PRÀCTIQUES DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA

6.1 LA MEDIACIÓ PENAL

La Recomanació R(99)19 defineix la mediació penal com “Tot procés que permet a la víctima i al delinqüent participar activament, si lliurement hi consenten, en la solució de les dificultats resultants del delictes, amb l’ajut d’un tercer independent (tècnic de justícia restaurativa)”.

D’acord amb el Programa de justícia restaurativa, es considera que la mediació penal consisteix en la participació **voluntària** de la persona denunciada, investigada o penada per un delictes i de la víctima o persona perjudicada en un procés de diàleg i comunicació conduït per un tècnic de justícia restaurativa **imparcial**, amb l’objectiu fonamental d’aconseguir la **reparació adequada** del dany causat i la solució del conflicte des d’una perspectiva justa i equilibrada als interessos d’ambdues parts.

La finalitat és reparar adequadament el dany causat i resoldre el conflicte existent entre les parts, atenent:

- La mateixa naturalesa del delictes.
- La voluntat i la necessitat de les parts.

El fet que el programa s’iniciï amb la voluntat de totes les persones afectades no les obliga a continuar fins al final, ja que, en el cas que canviessin d’opinió, en qualsevol moment poden desistir del procés de mediació.

6.2 ALTRES PRÀCTIQUES DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA

El fet de treballar dins del paradigma de la justícia restaurativa permet incorporar altres metodologies adreçades a aconseguir solucions al conflicte. Aquestes solucions moltes vegades han d’anar més enllà d’una mediació, ja que potser les parts perjudicades o afectades pel fet delictiu poden ser més d’una, o potser les persones implicades en la millor solució al conflicte no són ni la part denunciant ni la part denunciada. En qualsevol cas, la complexitat de determinats conflictes subjacents a un fet delictiu pot portar a haver de diversificar les pràctiques per tal d’aconseguir que aquestes siguin efectivament restauratives.

Així tenim:

- **Entrevistes reparadores amb les víctimes del delictes**

És una habilitat comunicativa adreçada a parlar dels conflictes. Intenta canviar el focus de la intervenció en relació amb els fets ocorreguts, i ho fa d’una manera positiva, valorant molt més el que tenim que el que hem perdut, el que som i no el que hauríem pogut ser. És un enfocament on es parla de la responsabilitat, de com es poden arreglar les coses, de

com es poden satisfer les necessitats detectades i de com reparar-les des d'un posicionament afectiu i reparador.

- **Entrevistes responsabilitzadores amb els victimaris**

Aquesta metodologia s'aplica en aquells casos en els quals la víctima no accedeix a participar en un procés restauratiu, però el victimari mostra la seva voluntat de dur a terme entrevistes amb els professionals per treballar la responsabilització amb els fets delictius.

Aquestes entrevistes es poden dur a terme en les tres fases del procediment judicial.

- **Cercles restauratius**

És una metodologia que permet la participació en el procés a les persones ofensores, les víctimes, les famílies, el veïnat i, de vegades, a altres membres de la comunitat, per abordar les causes socials que han generat el conflicte des d'una perspectiva més àmplia.

Moltes vegades les mediacions entre dues parts són insuficients per abordar el conflicte en el seu conjunt; aleshores, cal fer servir aquesta metodologia per treballar la reparació entre totes les persones implicades.

Cal fer esment dels **cercles de pau i/o diàleg** perquè són considerats una de les pràctiques més restauratives a nivell comunitari, ja que fan possible que membres de la comunitat que són de l'entorn afectiu de les parts s'impliquin en la presa de decisions sobre com afrontar la situació de conflicte o dany.

- **Reunió restaurativa (*conferencing*)**

És una pràctica restaurativa que afavoreix la participació de persones de suport, tant de la víctima com de l'infractor, i les involucra en el procés restauratiu i en la presa de decisions, cercant la millor resposta al comportament delictiu.

Aquesta pràctica restaurativa treballa, a més a més, els conceptes de:

- Comunitat de suport: les persones de suport a les parts afectades en la pràctica restaurativa.
- Comunitat local: les persones que viuen i interactuen en un lloc comú.

La reunió restaurativa (*conferencing*) és conduïda per un tècnic de justícia restaurativa i es desenvolupa amb un guió establert, amb preguntes obertes que es fan a les persones que hi participen i amb un

ordre determinat. Aquesta pràctica es pot fer servir com a complement de la mediació.

Hi ha diferències entre mediació i reunió restaurativa (*conferencing*); la més significativa és que aquesta última necessàriament requereix, un cop preses les decisions i elaborat el document d'acords entre les persones que hi participen, que es defineixi un pla d'acció, un seguiment del pla i una trobada final de conclusió i valoració, tant de la reparació duta a terme com del procés restauratiu realitzat.

La reunió restaurativa (*conferencing*) permet:

- La participació directa com a afectats pel conflicte; ja sigui a títol de víctima, ofensor, comunitat de cura o ciutadà.
- La participació de la ciutadania com a facilitadora, com a mediatora voluntària en el procés o com a demandant del servei.
- La participació voluntària de la ciutadania en estructures de sensibilització, promoció, implantació i seguiment dels programes de justícia restaurativa; persones que ja han participat en un procés de justícia restaurativa i que fan servir el seu testimoni per a la difusió.

7 METODOLOGIA DELS PROCESSOS DE JUSTÍCIA RESTAURATIVA

7.1 CRITERIS D'INCLUSIÓ EN EL PROGRAMA

PERSONA INFRACTORA	VÍCTIMA
▪ Voluntarietat de participar en el procés de mediació.▪ Conservació de les capacitats cognitives i volitives que li permetin entendre tot el procés.▪ Participació activa: implicació per trobar una sortida positiva al conflicte.▪ Responsabilitat en relació amb el conflicte: ○ Per admetre per pròpia iniciativa alguna mena de participació.○ Per mostrar explícitament la seva voluntat de reparar el dany causat a la víctima.	▪ Voluntarietat de participar en el procés restauratiu.(*)▪ Conservació de les capacitats cognitives i volitives que li permetin entendre tot el procés.▪ Participació activa: implicació per trobar una sortida positiva al conflicte.▪ Interès a ser reparada.

S'exclouran aquells casos en què s'hagi produït recentment l'incompliment d'acords assolits en un procés restauratiu anterior referent al mateix conflicte.

() Aquesta voluntat ha d'anar acompanyada del vistiplau dels progenitors o dels representants legals en cas que la víctima sigui menor d'edat civil.*

7.2 VIABILITAT DEL PROCÉS

El primer pas de la intervenció amb els diferents operadors de l'entorn penal (tant jurídics com les persones usuàries) és la recepció i gestió de la demanda del Programa de justícia restaurativa. Aquesta primera etapa permet obtenir la informació necessària per valorar la viabilitat de la demanda.

La primera presa de contacte té una relació directa amb el desenvolupament del procés de justícia restaurativa posterior; per aquest motiu, és important que es gestioni correctament la informació que es facilita a les parts, la informació que se'n recull i la valoració dels criteris de viabilitat del procés de justícia restaurativa més adient.

7.2.1 Objectiu

Valorar la idoneïtat del procés metodològic. Per fer això, cal obtenir els indicadors que permetin saber si es donen les condicions necessàries per iniciar-lo.

7.2.2 Indicadors

Els indicadors que permeten al tècnic de justícia restaurativa valorar si el procés és viable són els següents:

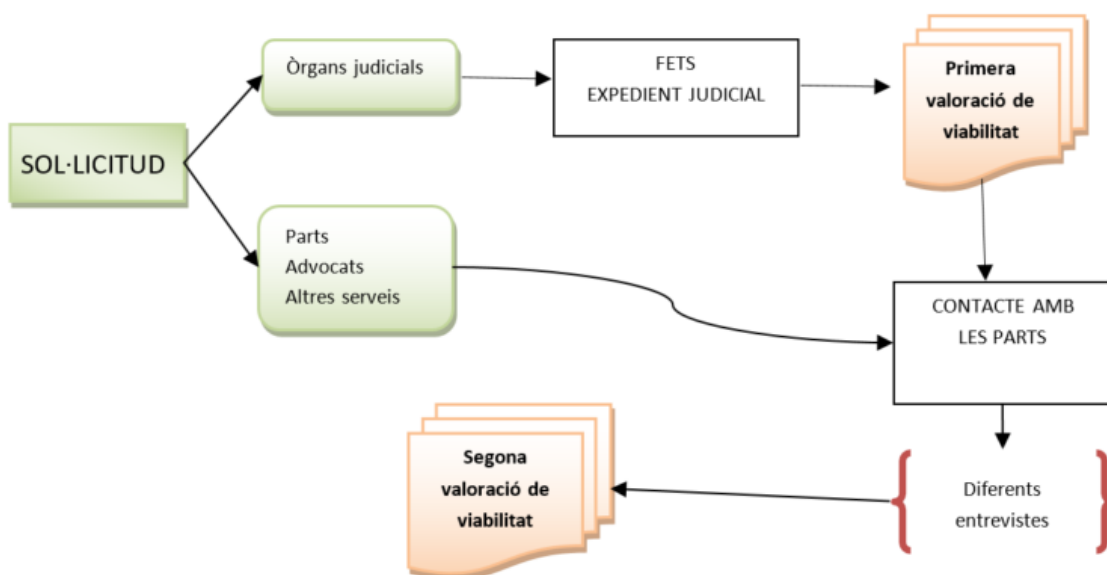
- Ha d'estar emmarcat dins d'un procediment penal.
- Hi ha d'haver un conflicte a resoldre i una possible reparació.
- S'ha d'observar voluntarietat per participar en un procés de justícia restaurativa.
- És necessària la participació activa de les parts; han de tenir interès per buscar una solució al conflicte.
- Cal mostrar interès a reparar el dany causat (l'agressor) i a ser reparada (la víctima).
- S'ha de disposar de capacitat per entendre tot el procés i voluntat per resoldre'l, i també capacitat per dur a terme allò a què es comprometin.

Per mitjà de les primeres entrevistes amb les parts es podran recollir les dades per valorar aquests indicadors.

7.2.3 Procés de valoració

En el moment que es fa una demanda d'un Programa de justícia restaurativa, sigui per part d'un canal judicial o perquè ho sol·liciten les parts implicades, es fa una sèrie d'entrevistes amb les parts per tal de valorar si el procés de justícia restaurativa és viable o no.

La valoració de viabilitat es fa en diferents moments i tenint en compte diversos aspectes, tal com es veu en el diagrama següent:

En la primera valoració, a partir de la lectura prèvia dels fets i la recollida de dades de l'expedient judicial, si escau, es té en compte que:

- La demanda estigui fonamentada dins del marc legal.
- Els fets es produeixin en l'àmbit penal.
- La definició del perfil de les persones investigades i de la víctima, també per detectar si hi ha infants o adolescents implicats o víctimes d'especial vulnerabilitat.
- En cas que sigui vigent una ordre d'allunyament i/o de no comunicació, se sol·licitarà per escrit a l'òrgan judicial competent l'autorització per iniciar el procés de justícia restaurativa. Cal tenir en compte que no es podrà iniciar fins a la corresponent autorització judicial per escrit. (El programa restarà en "suspensió administrativa".)

Un cop s'ha enquadrat l'àmbit, es tenen definides les diferents parts implicades en el conflicte i no hi ha cap impediment legal, el tècnic de justícia restaurativa es posa en contacte en primer lloc amb la víctima, tal com es descriu en el circuit administratiu (apartat 8 d'aquest programa).

Si la víctima no es presenta a cap de les dues citacions, es tanca el programa i se n'informa l'òrgan judicial de la manera següent:

- Comunicació de "No iniciat per incompareixença o per impossibilitat": en cas que no s'hagi pogut contactar amb cap de les parts.
- Nota de tancament de "No viabilitat": en cas que només s'hagi pogut contactar amb una de les parts.

Si la víctima es presenta a la citació, es fa una primera entrevista per tal de:

- Donar informació sobre el contingut del Programa de justícia restaurativa.
- Conèixer l'interès, les necessitats i la capacitat per participar en un procés restauratiu.

En cas que la víctima accepti iniciar el procés restauratiu (amb la signatura del document que ho acredita), si el professional veu viable continuar amb el procés, se citarà la persona investigada.

- Si la persona ofensora no vol participar en el procés, es considerarà com a programa no viable i es donarà per finalitzat, i se n'informarà l'òrgan judicial, si escau, amb una nota de tancament. D'altra banda, el tècnic de justícia restaurativa valorarà la possibilitat de fer entrevistes reparadores amb la víctima, des d'un vessant afectiu, per tal de poder detectar i gestionar les necessitats expressades.
- En cas que la persona ofensora vulgui participar en el procés restauratiu, s'iniciaran les entrevistes corresponents.

7.3 ELS PROCESSOS METODOLÒGICS

Una de les principals característiques dels processos restauratius és la participació activa de les parts en la solució pactada. Per això, la situació ideal és aquella que permet asseure les parts en conflicte en un mateix lloc i moment. Només s'ha de renunciar a aquesta situació si es preveu que la trobada conjunta pot ser perjudicial per a alguna de les parts, si pot comportar un greuge més gran del que s'intenta evitar o si és impossible per qüestions d'espai o de temps (procediment avançat, situació de presó d'una part, residència llunyana...); aleshores, es treballarà amb cadascuna de les parts de manera individual o indirecta, per tal d'assolir una resolució del conflicte.

Segons les necessitats, el grau d'implicació i els interessos de les parts, el professional determinarà el nombre de sessions individuals i/o conjuntes necessàries per assolir la resolució del conflicte.

El pla d'acció es dissenya amb les parts per tal que se sentin plenament participants d'allò que es farà i el procés sigui viscut com a transparent.

7.3.1 COMEDIACIÓ

En alguns processos del Programa de justícia restaurativa es treballa amb mediació. Aquesta metodologia d'intervenció tècnica s'adopta sobretot en aquells casos en què es tracta amb víctimes de delictes greus o amb víctimes amb una gran afectació. També és adequat utilitzar-la en fase d'execució de sentència, com poden ser els casos derivats pels equips de tractament dels

centres penitenciaris, en què un professional atén la víctima i l'altre atén la persona penada.

Un dels clars beneficis de la mediació és que permet augmentar la creativitat dels tècnics de justícia restaurativa implicats, en el sentit de reforçar el desenvolupament de diferents metodologies restauratives que es proposaran a la víctima per tal d'adequar la intervenció tant com sigui possible.

La mediació també permet atendre d'una manera més eficaç les necessitats individuals de cada part en la trobada conjunta. Les trobades conjuntes amb casos de victimització greu sovint requereixen més suport a ambdues parts, tant a la víctima com a la part ofensora. Això fa imprescindible que els dos professionals que gestionen la trobada tinguin un vincle previ amb les parts.

A nivell professional, es considera que la mediació és la tècnica més idònia per als casos de victimització greu. És per això que la participació de dos o més professionals en aquesta tècnica els permet donar-se mútuament suport en els casos més complexos.

7.3.2 PROCÉS DE MEDIACIÓ PENAL

➤ Primera etapa. Sessions individuals de les parts

S'organitzen, inicialment, sessions individuals amb cadascuna de les parts amb els objectius següents:

- Tenir una visió més detallada del conflicte per poder determinar quina és la forma més adequada de reparar i/o ser reparat, d'acord amb els interessos i necessitats de cadascuna de les parts, independentment que s'arribi o no a un acord formal, atès que l'interès últim és trobar una solució pactada.
- Determinar si es pot fer la trobada conjunta entre les parts o no. En cas que no sigui possible, es pot dur a terme una trobada indirecta.

Els **objectius de l'entrevista individual** són els següents:

a) Presentació i informació del programa:

- Explicació breu de què és el Programa de justícia restaurativa i la seva finalitat.
- Rols de cadascuna de les parts.
- Compromís que s'adquireix en participar en un procés de mediació o restauratiu.

b) Recollida de les dades personals:

- Àmbit familiar.
- Àmbit laboral.

- Àmbit salut.
- Àmbit social.
- Àmbit personal.
- Àmbit judicial.

c) Exploració del conflicte:

- Per part de la persona investigada/infractora:
 - Explicació que fa dels fets.
 - Grau de responsabilització, nivell de la pròpia implicació en la generació del conflicte.
 - Efectes col·laterals dels fets, en relació amb tercers i amb la comunitat.
 - Dimensió que confereix al conflicte.
 - Conseqüències que li ha reportat el conflicte.
 - Valoració de les conseqüències.
 - Tipus de relació que mantenen les parts.
- Per part de la víctima / part denunciant:
 - Explicació que fa dels fets.
 - Nivell de victimització davant dels fets.
 - Implicació pròpia en la generació del conflicte (en determinats fets pot no quedar massa clara la diferència entre les dues parts).
 - Efectes col·laterals dels fets.
 - Dimensió que confereix al conflicte.
 - Conseqüències que li ha reportat el conflicte.
 - Valoració que fa de les possibles conseqüències que els fets han pogut reportar a l'infractor.
 - Tipus de relació que mantenia –i, si és el cas, manté– amb la part denunciada: temors, ansietat envers els fets i envers aquesta persona.

d) Exploració de les capacitats i de la voluntat de seguir un procés de reparació:

- Manifestació del desig de participar en el procés de manera voluntària.

- Aportació de possibles solucions al conflicte, disposició personal i/o necessitat de reparar i de ser reparat, ajustada a la realitat concreta de cada cas.
- e) Exploració de les expectatives respecte del procés: què els comportarà, què esperen de l'altra part, quins beneficis esperen obtenir-ne.

➤ **Segona etapa**

A. Trobada conjunta de les parts

Aquesta trobada s'estructura de la manera següent:

✓ ***Enquadrament del procés per part del tècnic de justícia restaurativa***

- Explicació del procés: hi ha la necessitat d'escoltar el que l'altra part diu, fet que ajudarà les parts a identificar el problema, i aquesta identificació facilitarà que les parts treballin per trobar una solució consensuada que les satisfaci. D'aquesta manera es posarà fi a la disputa tant en aquest moment com en un futur.
- Rol del tècnic de justícia restaurativa: és una figura neutral.
- Característiques del procés: confidencial, adaptat a les necessitats de cada part, voluntari.
- Menció de les primeres sessions informatives entre el tècnic de justícia restaurativa i cadascuna de les parts, així com de si s'ha incorporat altres persones significatives al procés.
- Declaració que insti les parts a comprometre's a cooperar i col·laborar per tal de resoldre el seu conflicte d'una manera positiva.

Tots aquests punts ja han estat exposats en les primeres sessions informatives amb cadascuna de les parts. El fet de repetir-ho en la trobada conjunta ajuda que les parts s'ubiquin en el procés i legitimin el tècnic de justícia restaurativa. Aquests punts es poden repetir tantes vegades com es consideri necessari per tal de facilitar la trobada conjunta.

✓ ***Torn de paraula controlat***

Escolta activa de cadascuna de les parts; relat dels pensaments, necessitats, inquietuds, vivències de totes les persones que formen part del procés.

✓ **Reformulació i resum**

Un cop finalitzats els torns de paraula, el tècnic de justícia restaurativa sintetitzarà els punts de vista exposats incidint en els aspectes comuns i positius que facilitaran la reparació, atès que són elements definitoris de les necessitats i interessos de cada part. L'objectiu d'aquesta reformulació i resum és que les parts se sentin escoltades, compreses i legitimades, cosa que ajuda a descarregar molta tensió.

✓ **Agenda**

És bo que les parts identifiquin quins són els temes clau que s'han de plantejar en la mediació per poder-hi trobar la millor solució. Això ajuda a emmarcar l'objecte del procés, atès que sovint els conflictes són molt complexos i amplis perquè les parts aporten tota la problemàtica al procés, però aquest té un abast limitat.

✓ **Generació d'alternatives**

A partir d'aquí cal preguntar a les parts què estan disposades a fer per resoldre el conflicte. Han de plantejar i cercar possibles solucions, canvis d'actitud o de posició per tal de trobar l'opció més satisfactòria per a ambdues parts.

Una de les dificultats que es poden presentar en la trobada conjunta és que una de les parts o totes dues es bloquegin i no s'avanci en el procés. Per resoldre-ho, el tècnic de justícia restaurativa pot dur a terme sessions privades (anomenades *caucus*). En aquestes sessions privades pot fer emergir els interessos i objectius ocults i aclarir la perspectiva de cada part. Es demanarà a les parts que parlin amb franquesa i posin sobre la taula informació confidencial amb l'objectiu de detectar possibles obstacles per assolir un acord i ajudar les parts a superar la dificultat. En aquest moment, el tècnic de justícia restaurativa explicarà que no pot desvelar la informació confidencial, tret d'aquella que consideri que pot facilitar la resolució del conflicte, raó per la qual demanarà autorització expressa a la part per poder exposar-la de manera oberta en la trobada conjunta.

En aquest moment és clau la figura del professional com a acompanyant de tot el procés, sense apressar les parts, per tal de generar confiança tant en el procés com en la seva figura. El seu paper ha de ser de moderador, no ha de permetre desqualificacions ni expressions negatives i ha de saber canalitzar els excessos en l'expressió de les emocions. Ha de fomentar un ambient tranquil, relaxat, i plantejar el conflicte de la manera més racional i objectiva possible, mantenint una actitud assertiva i neutral en tot moment.

✓ **Negociació**

En aquesta fase el tècnic de justícia restaurativa:

- Qüestionarà i posarà a prova la validesa dels interessos de les parts, sense desvelar el seu punt de vista.
- Instarà les parts a considerar els riscos i costos possibles si el conflicte no es resol per mitjà d'un acord.
- Confrontarà les alternatives que han proposat les parts davant la situació pactada.
- Intercanviarà idees amb les parts per detectar possibles acords.
- Farà de mitjancer entre les parts per transmetre les diferents perspectives i plantejarà propostes d'acord.

B. Trobada indirecta

És aquella en què no resulta possible fer la trobada conjunta de les parts i, per tant, el procés de comunicació es produeix a través del professional.

No es considerarà possible la trobada conjunta en els casos següents:

- Si pot resultar perjudicial per a alguna de les parts. Perquè el tècnic de justícia restaurativa valora que podria comportar un greuge més gran d'aquell que s'intenta evitar.
- Per voluntat manifestada expressament per alguna de les parts.
- Per circumstàncies de força major motivades per l'espai o el temps disponible.

Les formes de comunicació que pot fer servir el tècnic de justícia restaurativa són per mitjà d'escrits de les parts o bé transmetent els missatges oralment.

És essencial que no es desveli la informació que les parts consideren confidencial sense la seva autorització expressa.

➤ **Tercera etapa. Finalització del procés**

És el moment en què les parts han arribat a un consens sobre la totalitat o sobre una part dels aspectes que es volien tractar i resoldre.

Aquest consens pot ser materialitzat de diferents formes:

- Plasmant en un document que signaran les parts implicades en el conflicte, els professionals i qualsevol altra persona que hagi participat en el procés.
- Un acord verbal entre les parts, sense necessitat d'un document que ho acrediti.

Els acords que podran signar o acceptar les parts establiran, segons els seus interessos i necessitats, elements d'àmbit:

- Econòmic (restitució amb diners)
- Material (restitució amb l'objecte)
- D'activitat (fer una feina o tasca manual, tangible i concreta)
- Moral (demanar disculpes, perdó)
- Relacional (acords sobre comportament relacional)

El document d'acords ha de tenir una redacció clara i concreta, per evitar possibles confusions d'interpretació i, per tant, nous conflictes. Si en el procés hi han participat els advocats de les parts, han de validar el document abans que les parts el signin.

El professional adjuntarà al document d'acords (escrits o verbals) la nota de tancament i ho traslladarà al jutjat que ha instruït el procediment judicial en qüestió (o al jutjat en el qual es trobi el procediment judicial en aquell moment).

En cas que la distància entre els interessos i expectatives de cada part impedeixi d'assolir el consens sobre cap dels temes clau a tractar, el tècnic de justícia restaurativa agrairà la comunicació i honestedat de les parts i l'esforç invertit en el procés i el donarà per acabat, amb la corresponent nota de tancament al jutjat competent.

7.3.3 PROCÉS DE CERCLES RESTAURATIUS

➤ Primera etapa. Pre cercles - sessions individuals de les parts

S'organitzen, inicialment, sessions individuals amb cadascuna de les parts amb els objectius següents:

- Tenir una visió més detallada del conflicte per tal de poder determinar quina és la manera més adequada de reparar i/o de ser reparat, d'acord amb els interessos i necessitats de cadascuna de les parts, independentment que s'arribi o no a un acord formal, atès que l'interès últim és trobar una solució pactada.
- Determinar si es pot dur a terme un cercle restauratiu amb les parts. Començar a treballar els pre cercles, pactar amb cadascuna de les parts qui hi hauria d'assistir i donar el consentiment previ per a realitzar-lo.

➤ Segona etapa. Cercle - trobada conjunta de les parts

En aquesta trobada, la persona facilitadora fa l'**enquadrament del cercle**, que consisteix en el següent:

- Explicació del procés a seguir en el cercle: hi ha la necessitat d'escoltar el que diu l'altra persona, fet que ajudarà les parts a identificar el problema, i aquesta identificació facilitarà que les parts treballin per trobar una solució consensuada satisfactòria. D'aquesta manera es posarà fi a la disputa, tant en aquest moment com en un futur. Serà important deixar clar que cal respectar el torn de paraula i treballar des del respecte.
- Rol dels tècnics de justícia restaurativa: són figures neutrals; un porta el pes del cercle i l'altre l'ajuda a desenvolupar-lo.
- Característiques del cercle: confidencial, adaptat a les necessitats de cada part i voluntari.
- Menció de les primeres sessions informatives entre el tècnic de justícia restaurativa i cadascuna de les parts, així com de si s'han incorporat d'altres persones significatives al procés.
- Declaració que insti les parts a comprometre's a cooperar i col·laborar per tal de resoldre el seu conflicte d'una manera positiva.

Tots aquests punts ja han estat exposats en els pre cercles informatius amb cadascuna de les parts. El fet de repetir-ho en la trobada conjunta ajuda que les parts s'ubiquin en el procés i legitimin els tècnics de justícia restaurativa. Aquests punts es recordaran tantes vegades com es consideri necessari per tal de facilitar la trobada restaurativa entre les parts.

El cercle es desenvolupa seguint aquests criteris:

- Comprensió mútua en el moment actual: com estan?, com es troben?
- Responsabilitat personal: què va passar?
- Accions acordades i plans de futur: com volen actuar a partir d'ara?
- Trobar l'equilibri entre deixar parlar lliurement i facilitar la comunicació (amb torn de paraula regulat).

➤ **Tercera etapa. Post cercle - finalització del procés**

És el moment en què les parts han arribat a un consens sobre la totalitat o una part dels aspectes que es volien tractar i/o resoldre.

Aquest consens es pot materialitzar de diferents formes:

- Plasmats en un document que signaran les parts implicades en el conflicte, els professionals i qualsevol altra persona que hagi participat en el procés, el qual serà tramès al jutjat corresponent.
- Un acord verbal entre les parts sense necessitat d'un document que ho acrediti.

També és el moment d'avaluar el benestar de les persones participants en el cercle i de fer tothom un petit comiat.

Si la distància entre els interessos i les expectatives de les parts impedeix assolir un consens sobre el conflicte que els ha reunit, el tècnic de justícia restaurativa agrairà la comunicació i l'honestedat de les parts i l'esforç invertit en el procés i el donarà per acabat, amb la corresponent nota de tancament de no viabilitat que s'enviarà al jutjat corresponent.

7.3.4 PROCÉS D'ENTREVISTA REPARADORA AMB LA VÍCTIMA

L'entrevista reparadora amb la víctima és de caràcter individual i es fa en els supòsits següents:

- **Quan la víctima renuncia al procediment judicial.** Aquells casos en què el conflicte es reconduïx, la víctima manifesta que vol renunciar al procediment i signa un document¹ que així ho expressa. En aquests casos, el tècnic de justícia restaurativa escolta les seves explicacions i reconduïx les seves angoixes passades. Es finalitza amb una nota de tancament de reparació a la víctima, a la qual s'adjunta la seva renúncia.
- **Quan la víctima no desitja parlar amb la persona investigada i es detecta que vol anar a judici.** La víctima agraeix l'entrevista o entrevistes realitzades pel fet d'haver pogut explicar com se sent i quines són les seves necessitats actuals. El tècnic de justícia restaurativa li fa els aclariments judicials que necessita i equilibra les seves expectatives judicials. L'entrevista permet valorar en quin moment es troba la víctima i detectar si la situació li genera patiment i si cal derivar-la a qualsevol altre servei d'Execució Penal. Es finalitza amb una nota de tancament de reparació a la víctima.

¹ Vegeu l'annex 4.

7.3.5 PROCÉS DE REUNIÓ RESTAURATIVA (CONFERENCING)

➤ Primera etapa. Preparació de les diferents parts

Entrevistes amb les parts per veure la seva implicació i voluntarietat; en aquestes entrevistes s'explicaran les característiques del procés i el grau de voluntat de participació.

S'ha de tenir compte que caldrà:

- Centrar l'atenció en la conducta i en el conflicte i no en les normes que s'han vulnerat.
- Mostrar el mateix interès per totes les persones afectades i per la seva participació, oferint diàleg directe o indirecte.
- Obtenir la responsabilització de les persones ofensores donant-los suport en el procés de socialització.
- Implicar la comunitat en el procés.
- Potenciar la col·laboració de les parts en el procés i les possibles solucions que es puguin proposar donant el mateix protagonisme a totes les parts.

En aquestes entrevistes es concretarà les persones de l'entorn més proper de les parts que hi participaran i la data de la trobada conjunta.

El tècnic de justícia restaurativa es posarà en contacte amb la xarxa de suport comunitari per saber quins representants hi poden participar per ajudar en el procés.

Si la víctima o la persona ofensora no té família, és important, sempre que ho accepti, vincular-la amb la comunitat. Aquesta vinculació es farà amb algun servei o persona de confiança amb l'objectiu d'ajudar la víctima en la presa de decisions, i en el cas de la persona ofensora, per monitoritzar el pla d'acció corresponent.

➤ Segona etapa. Trobada

En aquesta etapa s'han de tractar els aspectes següents:

- 1) Preparar l'espai per a la trobada i les salutacions.
- 2) Obrir i iniciar la trobada amb la presentació de cadascú.
- 3) Compartir informació del fet delictiu perquè tothom sàpiga de què s'està parlant.
- 4) Intentar construir l'acord mitjançant un pla d'acció.
- 5) Tancament.

➤ **Tercera etapa. Monitoratge del pla d'acció i seguiment dels acords**

Després de confeccionar el pla d'acció es designa una persona de la xarxa social per fer un seguiment de les actuacions definides i del compliment dels acords. S'envia nota de tancament final al jutjat corresponent amb els acords a què s'ha arribat i el pla establert per a aconseguir-los, però el seguiment del compliment dels acords el farà la persona designada.

7.4 COORDINACIONS AMB ALTRES SERVEIS

El Programa de justícia restaurativa també es coordina amb altres serveis per dur a terme mediacions tècniques en alguns procediments judicials. Aquest és el cas de les coordinacions amb els serveis de mediació comunitària municipals, on les parts del procediment son usuàries d'aquests serveis i el coneixement i resolució del conflicte es fa d'una manera integral.

El programa també estableix col·laboracions amb el Servei de Mediació de Justícia Juvenil, amb el qual s'ha establert un protocol d'actuació per treballar conjuntament processos restauratius amb persones infractores adultes i menors d'edat.

Finalment, també hi ha protocols específics de coordinació entre el Programa de justícia restaurativa i els centres penitenciaris, que permeten establir un espai de diàleg i comunicació amb l'objectiu de reparar el dany d'una manera justa i equilibrada per a ambdues parts.

8 CIRCUIT ADMINISTRATIU²

Hi ha diferents etapes dins del Programa de justícia restaurativa respecte de l'àmbit administratiu i de gestió de la base de dades.

8.1 DEMANDES

Les demandes per iniciar un programa de justícia restaurativa es poden produir per diferents vies:

- Per ofici de l'òrgan judicial.
- Per oferiment.
- Per sol·licitud de les parts implicades o dels seus advocats.
- Per sol·licitud d'altres equips, institucions o agents socials.

Si la demanda es fa a petició de les parts implicades s'ha d'emplenar la sol·licitud corresponent³ per poder iniciar els tràmits administratius i entrar les dades al sistema informàtic.

8.2 PROGRAMES PENDENTS D'INICI

Un cop introduïdes les dades, el programa restarà com a *pendent d'inici*. El coordinador de l'equip de justícia restaurativa assignarà el cas al professional corresponent.

Un cop al mes es revisaran tots els programes que consten com a pendents d'inici, amb l'objectiu, entre d'altres, de detectar aquells programes que es trobin en aquesta situació des de fa més de 45 dies.

8.3 CITACIONS I CANVI D'ESTAT DELS PROGRAMES PENDENTS D'INICI

En cas que en la documentació hi consti un telèfon de contacte, se citarà les parts per telèfon. Si no s'hi pot contactar, o si només hi consta l'adreça, es farà una citació per carta.

Si no es presenten a la primera citació, s'envia una segona citació; en cas de no presentar-se a la segona, i després d'esperar fins a un màxim de 45 dies des de la primera citació, s'emplenaran els descriptors de contingut del programa, s'enviarà una nota informativa a l'òrgan judicial que ha oficiat la

² Vegeu l'annex 1.

³ Vegeu l'annex 2 i l'annex 3.

citació a l'equip i es tancarà el programa com a **no iniciat per incompareixença**.

Quan es retorna la citació perquè l'adreça és desconeguda, es fa un contacte telefònic amb l'òrgan judicial per si els consta una altra adreça:

- Si l'òrgan judicial ens facilita una nova adreça, es torna a citar com si fos la primera citació.
- Si no disposa d'una nova adreça, es farà una nota informativa a l'òrgan judicial i es tancarà el programa com a **no iniciat per impossibilitat**.

8.4 PROGRAMES EN EXECUCIÓ

El programa estarà en execució una vegada realitzada la primera entrevista amb una de les parts.

Un cop feta aquesta entrevista prèvia amb una de les parts, si l'altra part també accepta de participar en el procés restauratiu, signaran el document d'acceptació de participació al Programa de justícia restaurativa⁴, el qual s'ha d'incorporar a l'expedient electrònic de la base de dades.

8.5 PROGRAMES EN SUSPENSÍO ADMINISTRATIVA

Els programes que es troben en suspensió administrativa responen principalment a dos supòsits:

- En cas que hi hagi una **ordre d'allunyament i/o de no comunicació**:

Caldrà demanar autorització a l'òrgan judicial per iniciar el procés de justícia restaurativa; fins que no arribi la corresponent autorització el programa restarà en **suspensió administrativa**.

Un cop l'òrgan judicial ha donat la seva autorització per continuar, el programa es tornarà a posar **en execució o pendent d'inici**.

Si l'òrgan judicial no autoritza el procés restauratiu, es farà una nota de tancament de **finalitzat per no complir els criteris judicials** o de **no inici per impossibilitat**.

- A l'**espera de rebre documentació judicial**:

En els casos en què es té poca informació sobre el procediment o manquen dades d'alguna de les parts, es demana més informació a

⁴ Vegeu l'annex 3.

l'òrgan judicial corresponent i l'expedient resta en **suspensió administrativa** a l'espera de rebre la resposta judicial.

En tots els supòsits els programes no poden romandre en aquesta situació més de tres mesos; passat aquest temps, es farà un recordatori a l'òrgan judicial i, si no hi ha cap més resposta, es tancarà o es deixarà no iniciat per impossibilitat.

8.6 FINALITZACIÓ DEL PROGRAMA

Com a norma general es donaran per finalitzats tots aquells programes en què no s'hagi d'intervenir o efectuar cap acció més un cop s'han posat en execució. La finalització dels programes es fa efectiva quan es lliuren les notes de tancament (viables o no) a l'òrgan judicial corresponent i s'han emplenat els descriptors de contingut del programa

➤ **Nota de tancament viable**

Donarem per finalitzat el programa en el moment que lliurem a l'òrgan judicial corresponent una nota de tancament amb acords, si escau.

➤ **Nota de tancament no viable**

Donarem per finalitzat el programa en el moment que lliurem a l'òrgan judicial corresponent una nota de tancament no viable.

La no viabilitat del programa pot ser deguda a diferents causes, les quals queden recollides en els descriptors de la base de dades.

- **Finalitzat per criteris professionals.** El tècnic de justícia restaurativa valora que, segons els criteris de viabilitat establerts en el programa, no és adequat iniciar el procés de justícia restaurativa.
- **Finalitzat per no acceptació de la víctima, de la persona investigada o d'ambdues parts.** Després de la primera entrevista alguna de les parts o totes dues no volen continuar amb el procés.
- **Finalitzat per no localització de la víctima, de la persona investigada o d'ambdues parts.** Un cop citades les parts i passats dos mesos, si no se'ls ha localitzat, tancarem el programa.
- **Finalitzat per incompareixença de la víctima, de la persona investigada o d'ambdues parts.** Un cop fetes les dues citacions a les parts i passats 45 dies des de la primera, si no s'hi presenten, es tanca el programa.
- **Finalitzat per no necessitat de procés de justícia restaurativa.** Les parts manifesten que el conflicte s'ha solucionat.

- **Finalitzat per defunció d'una de les parts.**
- **Finalitzat per criteris judicials.** L'òrgan judicial determina que no cal continuar amb el procés.

No finalitzarem el programa si:

- * Del document d'acords se'n desprèn un seguiment.
- * Tot i no haver-hi un acord o consens, es considera adient que la part imputada porti a terme una acció de reparació indirecta.

9 MODELS I PLANTILLES DE DOCUMENTS

Les notes informatives tindran l'estructura següent:

- Encapçalament:
 - Òrgan judicial
 - Adreça de l'òrgan judicial
 - Procediment
 - Part denunciada
- Contingut
- Signants:

<i>Signatura del/de la tècnic/a</i>	<i>Signatura del/de la coordinador/a</i>
Nom i cognoms del/de la tècnic/a	Nom i cognoms del/de la coordinador/a
- Localitat i data

9.1 NOTES INFORMATIVES

Només s'emetrà una nota informativa en els casos següents:

✓ Resposta a un ofici d'un òrgan judicial

Des de la data de registre de l'ofici, es disposa de 45 dies per emetre una nota en la qual s'indica que el programa és viable i que es posarà en execució. Si el programa no és viable, pels motius descrits en el circuit administratiu, s'anotarà la incidència en la base de dades i es trametrà el document que genera a l'òrgan judicial.

*En resposta al vostre ofici de data _____, amb registre d'entrada al Programa de justícia restaurativa _____, en el qual sol·licitàveu que es valorés la viabilitat de dur a terme un procés restauratiu, us comuniquem que, un cop avaluades les característiques del conflicte, l'actitud positiva i la voluntat de les parts de participar-hi, **aquest Programa considera viable iniciar el procés restauratiu entre les parts a dalt esmentades.***

Posteriorment us informarem del resultat d'aquest procés.

✓ **Informar de qualsevol incidència**

- En cas que hi hagi una demora en el procés o es detecti la necessitat d'ampliar-ne el termini (l'establert és d'un màxim de tres mesos), s'elaborarà el model de nota següent:

En relació amb el procés restauratiu que s'està desenvolupant a petició vostra en el procediment de referència, us informem del següent:

Des del dia _____ s'han estat fent les gestions pròpies del desenvolupament del programa consistents en entrevistes informatives i sessions individuals de reparació amb totes les parts.

En aquest moment es veu necessari disposar de (1, 2 o 3) mesos per poder finalitzar la nostra intervenció, de la qual us informarem.

- En cas que les dades personals que consten a l'expedient siguin errònies i no es pugui contactar amb les parts, tindrà el model següent:

En relació amb el procés restauratiu que s'està desenvolupant a demanda de _____ en el procediment de referència, us informem del següent:

Les dades que consten en el nostre expedient són errònies i per aquest motiu no podem citar correctament la part implicada, cosa que paralitza el procés restauratiu, motiu pel qual sol·licitem que ens faciliteu unes altres dades.

✓ **Demandar autorització per continuar amb el procés restauratiu en cas que hi hagi una ordre d'allunyament i/o de no comunicació**

En relació amb el procés restauratiu que s'està desenvolupant a demanda de _____ en el procediment de referència, us informem del següent:

Des del dia _____ s'han estat fent les gestions pròpies del desenvolupament del programa consistents en entrevistes informatives i sessions individuals amb totes les parts.

En aquest moment, es podria iniciar el procés restauratiu atès que ambdues parts mostren la seva voluntat de participar-hi i concorren els elements necessaris per dur a terme una trobada conjunta.

El propòsit de la trobada conjunta no és únicament afrontar els fets, el seu significat, l'impacte que han tingut en la persona perjudicada i cercar una forma de reparació, sinó que, a més, és el de facilitar un espai segur i protegit per tal que hi hagi una comunicació respectuosa, tranquil·la i efectiva entre les parts i establir unes pautes de relació futura, així com el de consensuar els possibles acords de reparació.

Atesa l'existència d'una sentència condemnatòria i la vigència de mesures de protecció i de no comunicació entre les parts, us sol·licitem l'autorització per dur a terme la trobada conjunta, que seria guiada pel (tècnic/a de justícia restaurativa sotasignat/ada).

Restem a l'espera de la vostra resposta; si us cal qualsevol informació addicional o aclariment podeu posar-vos en contacte amb _____ al telèfon _____.

9.2 NOTES DE TANCAMENT

Les notes de tancament tenen l'estructura següent:

- Encapçalament:
Òrgan judicial
Adreça de l'òrgan judicial
Procediment
Part denunciada
- Contingut
- Signants:

<i>Signatura del/de la tècnic/a</i>	<i>Signatura del/de la coordinador/a</i>
Nom i cognoms del/de la tècnic/a	Nom i cognoms del/de la coordinador/a
- Localitat i data

En relació amb el contingut, hi ha els models següents:

✓ Nota de tancament viable

S'emet quan el procés restauratiu ha finalitzat amb acords. El contingut és el següent:

Explicació de com ha anat el procés, els aspectes que s'han treballat, la funció que hi ha tingut el tècnic de justícia restaurativa, si s'ha fet una trobada conjunta o no (en aquest cas, cal explicar-ne els motius); si s'ha fet, com ha anat, si les parts han aprofitat l'espai per manifestar les seves pors, les seves vivències i angoixes, si han aclarit malentesos, etc.; a quina mena d'acord s'ha arribat i si ha representat una satisfacció per a les parts.

En els casos que s'estableixi un programa de seguiment d'acords, ha de quedar especificat a la mateixa nota com es durà a terme.

A més a més, s'ha establert fer un seguiment del compliment dels acords en un període de _____ mesos consistent en trucades telefòniques,

aportació de documents o entrevistes, etc., del qual us informarem oportunament.

Les notes de tancament viable han d'anar acompanyades del **document d'acords**, si n'hi ha, que segueix l'estructura següent:

- Localitat i data.
- Llista de les persones que hi han intervingut (nom i cognoms, DNI o documentació que els acrediti, edat) que formen part del procediment penal i/o altres procediments en referència al mateix conflicte de l'òrgan o els òrgans judicials competents.
- **MANIFESTEN:**
 1. *Que voluntàriament han participat en un procés de justícia restaurativa en el qual ha(n) intervingut (nom i cognoms del/de la tècnic/a de justícia restaurativa), que és un/una professional adscrit/a al Programa de justícia restaurativa del Departament de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya.*
 2. Descripció dels fets que aportin les parts, valoracions, vivències en relació amb els fets, explicació de cadascuna de les parts, intencions per al futur.

Per tot això, les parts esmentades han arribat lliurament al/s acord/s següents

- **ACORDS:**

Descripció dels acords i, si és el cas, de la mena de seguiment (telefònic, presencial, etc.) i la temporalitat.

Signatura dels acords: totes les parts i el professional signen al final del document.

Aquest document d'acords es lliurarà a l'òrgan judicial corresponent i a cadascuna de les parts i, d'altra banda, s'incorporarà a l'expedient electrònic.

✓ **Nota de tancament no viable**

S'emet quan, un cop iniciat el programa, es valora que no és viable efectuar un procés restauratiu. Té el contingut següent:

“El Programa de justícia restaurativa ha valorat els criteris de viabilitat següents: voluntarietat de les parts, interès de participar, capacitats cognitives i volitives, voluntat de reparar i ser reparat. Un cop avaluats, es considera que, en aquest moment, no es donen les condicions adequades per dur endavant un procés restauratiu, sens perjudici que es pugui tornar a iniciar el programa, si les circumstàncies actuals canvien, sempre que les parts ho sol·licitin o bé ens ho torneu a comunicar.”

10 RECURSOS

10.1 RECURSOS HUMANS

▪ El coordinador de l'equip tècnic i administratiu

Té la funció de fer seguiment i orientar la tasca dels professionals de l'equip i de distribuir les demandes rebudes. Així mateix, aquest professional s'ha de coordinar i reunir amb la periodicitat que fixi la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil per fer el seguiment del Programa de justícia restaurativa i l'assoliment dels objectius previstos.

El coordinador de l'equip també ha d'assistir a aquelles reunions de coordinació amb els òrgans judicials i amb altres equips d'execució penal que es puguin establir.

En relació amb la protecció de dades de caràcter personal, el coordinador té la funció de recollir i gestionar la informació, d'acord amb la intervenció realitzada.

Les seves funcions més específiques són:

- Fer la recepció dels procediments judicials i l'assignació de les sol·licituds als professionals corresponents, després d'haver-les valorades.
- Supervisar i validar els informes generats per l'equip de justícia restaurativa, així com coordinar i fer el seguiment de l'activitat reparadora.
- Assumir programes de justícia restaurativa, si es dona el cas.
- Implementar les estratègies de sostenibilitat del programa, augment de demandes i qualitat del treball desenvolupat.
- Impulsar l'execució del programa i facilitar els recursos necessaris perquè sigui sostenible, així com la coordinació amb els òrgans directius del Departament per fer l'avaluació contínua del programa i modificar-lo si escau.

▪ L'equip tècnic de professionals de justícia restaurativa

Tenen com a funció la realització dels processos de justícia restaurativa que corresponguin en cada cas i la coordinació amb altres equips professionals que estiguin intervenint amb alguna de les parts implicades en el conflicte.

Particularment, les funcions dels professionals de justícia restaurativa, d'acord amb el programa, són les següents:

- Atenció i acompanyament a les persones que accedeixen al programa.
- Realització del procés de justícia restaurativa que correspongui.

- Recollida i gestió de la informació relacionada amb la intervenció realitzada.
- Manteniment actualitzat de les dades a la base de dades gestionada per la Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil.

▪ **L'equip administratiu**

S'encarrega de les gestions administratives que genera l'activitat de l'equip tècnic. Personal amb coneixements d'ofimàtica i administració electrònica, de gestió administrativa i telefònica, i també del circuit administratiu específic del Programa de justícia restaurativa.

11 AVALUACIÓ DEL PROGRAMA

Per avaluar el Programa de justícia restaurativa s'analitzaran les dades descriptives que es van registrant durant un període determinat.

Per tal de garantir un model transparent i àgil respecte de l'avaluació quantitativa, aquesta anàlisi es farà de manera mensual i anual.

Informe mensual

Al principi de cada mes s'avaluaran les dades relatives al nombre de derivacions que s'han rebut durant el mes.

- Procedència de les derivacions: òrgan judicial, centre penitenciari, iniciativa de part o altres.
- Llistat d'òrgans judicials que han derivat casos.
- Tipologies delictives.
- Situació del cas a última data del mes.

Informe anual

En finalitzar l'any es fa una memòria general del programa a partir dels descriptors que s'han recollit de tots els processos restauratius. Aquest document permet tenir una visió general del desenvolupament del programa en relació amb les sol·licituds, la viabilitat, els acords, la durada dels processos, la relació de les parts i diverses dades sociodemogràfiques.

La memòria anual està disponible al web del Departament de Justícia, Drets i Memòria com a document de consulta.

12 ANNEXOS

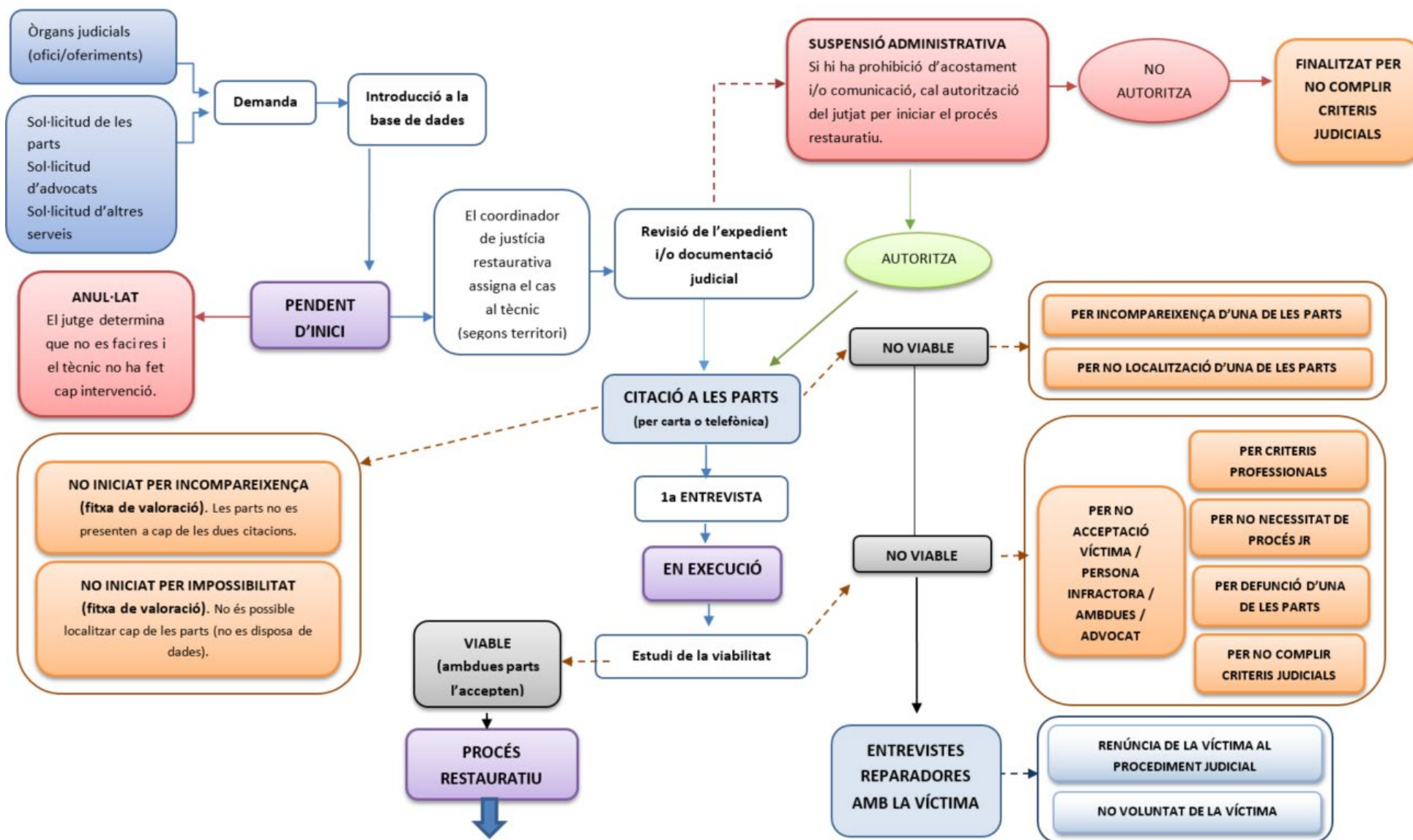
ANNEX 1. Circuit administratiu del Programa de justícia restaurativa

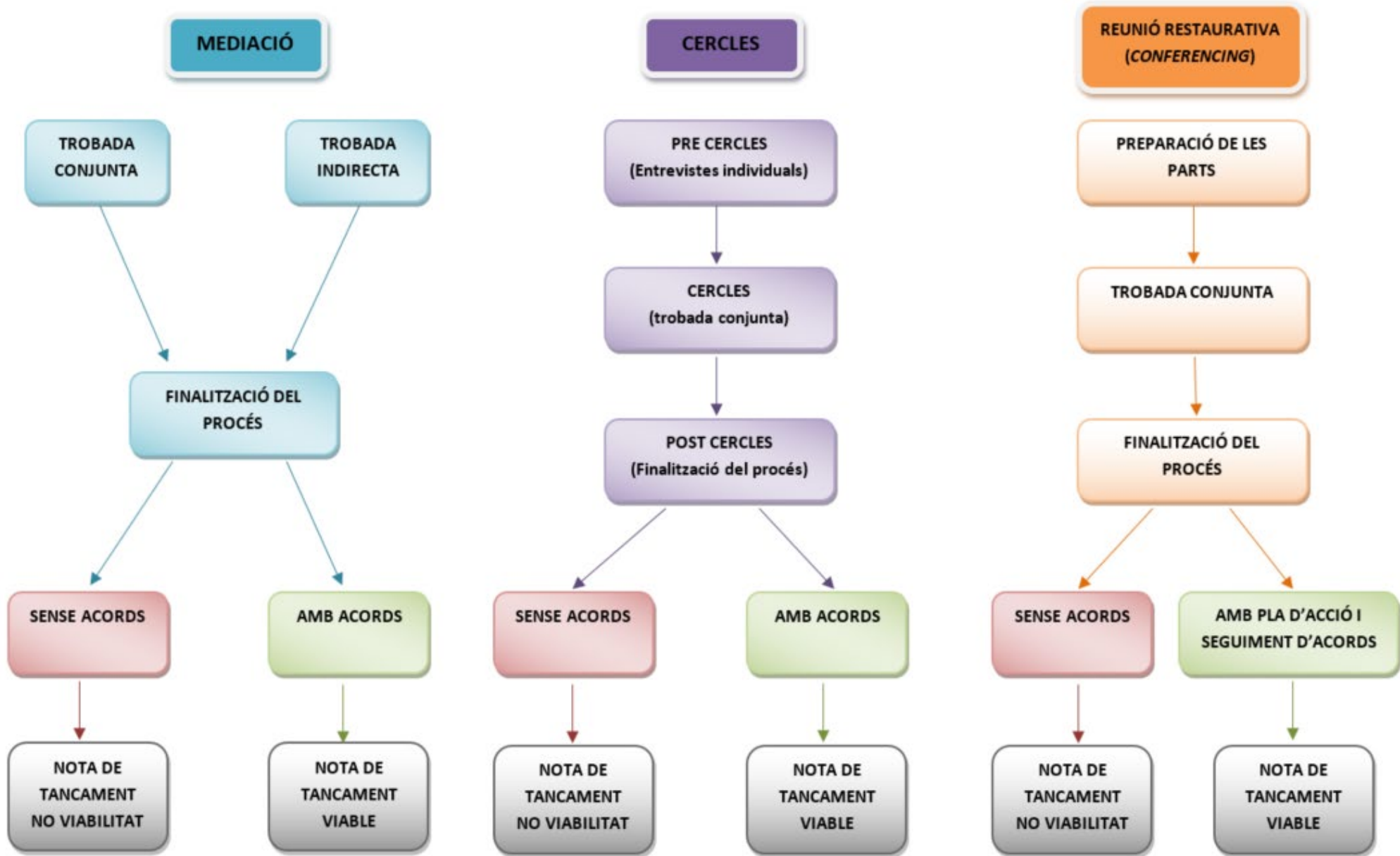
ANNEX 2. Sol·licitud d'iniciació del Programa de justícia restaurativa

ANNEX 3. Acceptació de participació al Programa de justícia restaurativa

ANNEX 4. Renúncia de la víctima

12.1 ANNEX 1. Circuit administratiu del Programa de justícia restaurativa

12.2 ANNEX 2. Sol·licitud d'iniciació del Programa de justícia restaurativa

Sol·licitud d'iniciació del Programa de justícia restaurativa

Dades de la persona sol·licitant

Cognoms i nom	Nom sentit		
█	█		
DNI/NIE/Passaport	Data i lloc de naixement		
█	█		
Adreça	Codi postal	Província	
█	█	█	
Població	Telèfon		
█	█		
Cognoms i nom del progenitor/tutor o representant legal	DNI/NIE/Passaport	Dades de contacte	
█	█	█	

Dades del procediment judicial

Procediment	Número	Jutjat
█	█	█

Exposició de fets

- Que consto com a part denunciador o víctima en els fets del procediment judicial identificat més amunt.
- Que m'han informat dels serveis de justícia restaurativa, tal com preveu l'article 15 de la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima.
 - Que m'han informat de la possibilitat de consultar amb l'advocat/ada que em representa sobre l'inici d'aquest programa.
- Que consto com a part denunciada, encausada o penada en els fets del procediment judicial identificat anteriorment.
- Que m'han informat del programa de justícia restaurativa.
 - Que m'han informat de la possibilitat de consultar amb l'advocat/ada que em representa sobre l'inici d'aquest programa.
- Que, per voluntat pròpia, demano iniciar un procés de justícia restaurativa en el marc de la Llei orgànica 1/2015, de 30 de març, per la qual es modifica la Llei orgànica 10/1995, de 23 de novembre, del Codi penal, així com en el marc de la Llei 4/2015, de 27 d'abril, de l'Estatut de la víctima.

Sol·licitud

Que se m'assigni un/a professional per a iniciar el programa de justícia restaurativa.

Signatura de la persona sol·licitant

Signatura del progenitor/tutor o representant legal

Data

Important:

- Aquest document només acredita que s'ha sol·licitat participar en un programa de justícia restaurativa. En cap cas comporta un acte administratiu d'acceptació de la petició per part de l'equip de justícia restaurativa.
- Transcorreguts 15 dies des del darrer contacte amb l'equip sense que la persona sol·licitant hagi acudit a les citacions ni s'hi hagi posat en contacte, s'entendrà que ha desistit de la seva petició i l'equip donarà per finalitzada la seva intervenció.
- Tal i com determina l'article 15.2 de la Llei 4/2015, de 27 d'abril de 2015, de l'Estatut de la Víctima, els debats desenvolupats dins del procediment de mediació són confidencials i no poden ser difosos sense el consentiment d'ambdues parts. Els mediadors i d'altres professionals que participin en el procediment de mediació resten subjectes al secret professional en relació als fets i les manifestacions que s'hagin conegut en l'exercici de la seva funció.
- I, d'acord amb l'art. 15.3 de la mateixa Llei, la víctima i l'infractor podran revocar el seu consentiment per a participar en el procés de mediació en qualsevol moment.

Protecció de dades

Responsable del tractament: Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil. Departament de Justícia, Drets i Memòria.

Finalitat: Desenvolupament de les tasques de registre i control dels procediments administratius de mediació en l'àmbit del dret penal a Catalunya.

Legitimació: Compliment d'una obligació legal.

Persones destinatàries: Les dades es comunicaran excepcionalment en els casos que determini la legislació vigent. No es preveuen cessions a tercers països.

Drets de les persones interessades: Es poden exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, limitació, oposició i portabilitat davant del responsable del tractament.

Informació addicional: Per ampliar aquesta informació i conèixer els detalls del tractament de dades es pot accedir al [web del Departament](#).

He llegit les condicions

Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat. Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima

12.3 ANNEX 3. Acceptació de participació al Programa de justícia restaurativa

Acceptació de participació al Programa de justícia restaurativa

Dades de la persona sol·licitant

Cognoms i nom	Nom sentit		
____	____		
DNI/NIE/Passaport	Data i lloc de naixement		
____	____		
Adreça	CP	Província	
____	____	____	
Població	Telèfon		
____	____		
Cognoms i nom del progenitor/tutor o representant legal	DNI/NIE/Passaport	Dades de contacte	
____	____	____	

Dades del procediment judicial

Procediment	Número	Jutjat
____	____	____

Exposició de fets *(assenyaleu a o b)*

- a) Que després de sol·licitar informació del programa, l'equip de justícia restaurativa m'ha informat del contingut del programa i de la possibilitat de consultar amb l'advocat/ada que em representa sobre la participació en aquest programa.
- b) Que l'equip de justícia restaurativa m'ha informat del contingut del programa, de la possibilitat de consultar amb l'advocat/ada que em representa sobre la participació en aquest programa i que:
- l'altre part del procediment ha sol·licitat l'inici del programa de justícia restaurativa.
 - l'òrgan judicial que coneix el procediment ha sol·licitat a aquest equip que valori la possibilitat d'iniciar un programa de justícia restaurativa.
 - l'equip de tractament del CP ha sol·licitat a aquest equip que valori la possibilitat d'iniciar un programa de justícia restaurativa.
-

Declaració

Per tot això, manifesto que accepto participar en un programa de justícia restaurativa en el procediment referenciat.

Signatura de la persona sol·licitant

Signatura del progenitor/tutor o representant legal

Data

Important:

- Aquest document només acredita que s'ha sol·licitat participar en un programa de justícia restaurativa. En cap cas comporta un acte administratiu d'acceptació de la petició per part de l'equip de justícia restaurativa.
- Transcorreguts 15 dies des del darrer contacte amb l'equip sense que la persona sol·licitant hagi acudit a les citacions ni s'hi hagi posat en contacte, s'entendrà que ha desistit de la seva petició i l'equip donarà per finalitzada la seva intervenció.
- Tal i com determina l'article 15.2 de la Llei 4/2015, de 27 d'abril de 2015, de l'Estatut de la Víctima, els debats desenvolupats dins del procediment de mediació són confidencials i no poden ser difosos sense el consentiment d'ambdues parts. Els mediadors i d'altres professionals que participin en el procediment de mediació resten subjectes al secret professional en relació als fets i les manifestacions que s'hagin conegut en l'exercici de la seva funció.
- I, d'acord amb el seu art. 15.3, la víctima i l'infractor podran revocar el seu consentiment per a participar en el procés de mediació en qualsevol moment.

Protecció de dades

Responsable del tractament: Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil. Departament de Justícia, Drets i Memòria.

Finalitat: Desenvolupament de les tasques de registre i control dels procediments administratius de mediació en l'àmbit del dret penal a Catalunya.

Legitimació: Compliment d'una obligació legal.

Persones destinatàries: Les dades es comunicaran excepcionalment en els casos que determini la legislació vigent. No es preveuen cessions a tercers països.

Drets de les persones interessades: Es poden exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, limitació, oposició i portabilitat davant del responsable del tractament.

Informació addicional: Per ampliar aquesta informació i conèixer els detalls del tractament de dades es pot accedir al [web del Departament](#).

He llegit les condicions

Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat. Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima

12.4 ANNEX 4. Renúncia de la víctima

Renúncia expressa de l'ofès/a en el delicte

Dades de la persona renunciant

Cognoms i nom	Nom sentit	DNI/NIE/Passaport
____	____	____
Adreça	CP	Província
____	____	____
Població	Telèfon	
____	____	

Dades del procediment judicial

Procediment	Número	Jutjat
____	____	____

Declaració

Tot signant aquest escrit, en qualitat de denunciant, declaro que renuncio a tirar endavant el procediment judicial referenciat. A més, faig constar que tampoc desitjo iniciar ara, ni iniciaré en un futur, cap reclamació econòmica respecte als fets denunciats.

Signatura de la persona renunciant

Data

Protecció de dades

Responsable del tractament: Direcció General d'Execució Penal a la Comunitat i de Justícia Juvenil. Departament de Justícia, Drets i Memòria.

Finalitat: Desenvolupament de les tasques de registre i control dels procediments administratius de mediació en l'àmbit del dret penal a Catalunya.

Legitimació: Compliment d'una obligació legal.

Persones destinatàries: Les dades es comunicaran excepcionalment en els casos que determini la legislació vigent. No es preveuen cessions a tercers països.

Drets de les persones interessades: Es poden exercir els drets d'accés, rectificació, supressió, limitació, oposició i portabilitat davant del responsable del tractament.

Informació addicional: Per ampliar aquesta informació i conèixer els detalls del tractament de dades es pot accedir al [web del Departament](#).

He llegit les condicions

Subdirecció General de Reparació i Execució Penal a la Comunitat. Àrea de Reparació i Atenció a la Víctima